

ART

L'art de les “místiques activistes”

Tabakalera dedica una exposició a Emma Kunz, Eulàlia Valldosera fa 'Acció fotònica' i l'obra de Josefa Tolrà serà a la Biennal de Venècia

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA / SANT SEBASTIÀ

La curandera i naturòpata suïssa Emma Kunz (1892-1963) utilitzava com a eines de curació uns dibuixos damunt paper mil·limetrat que feia en trànsit durant unes sessions que es podien prolongar fins a 48 hores. Tot començava amb una pregunta oberta i l'exercici de trobar els punts principals de les xarxes que caracteritzen aquests dibuixos amb un pèndol. “Podem deduir quins dibuixos van ser importants perquè tenen més forats de xinxeta i més empremtes de dits”, afirma Yasmin Afschar, la comissària de la magnífica exposició de Tabakalera (Sant Sebastià), on es poden veure uns quaranta dels 500 dibuixos que va deixar, juntament amb un conjunt d'obres d'artistes contemporanis que comparteixen amb Kunz una visió integral de l'art.

“Emma Kunz tenia una visió molt holística dels humans, la natura i l'univers, i no feia diferències entre la ciència, l'art, la recerca i la sanació”, explica la comissària. Un altre dels trets destacats del dibuixos de Kunz és l'ús de diferents colors, que remetien als fluxos d'energia; i també que en alguns es poden observar figures humanes i animals, i que uns altres recorden mandales. Tot i així, és difícil interpretar-los més enllà que són com unes partitures, perquè les sessions no es van enregistrar.

Reconeixement artístic

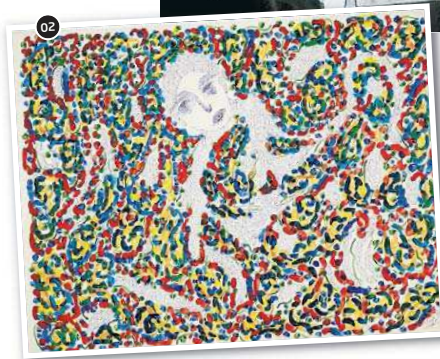
Com moltes altres dones que van fer servir l'art com una eina de sanació i com, deien, una porta oberta a un món extrasensorial, Kunz no es va considerar mai artista, però sí que va advertir que els seus dibuixos serien més ben entesos al segle XXI. Des dels anys 80 aquestes dones, entre les quals també hi ha noms com Georgiana Houghton (que sí que va tenir formació artística), Hilma af Klint i Madge Gill, han tingut

cada vegada més reconeixement, i aquesta setmana s'han posat més d'actualitat després que s'hagi fet públic que les obres de Josefa Tolrà (1880-1959) seran a l'exposició central de la pròxima Biennal d'Art de Venècia, *La llet dels somnis*, comissariada per Cecilia Alemani.

Els dibuixos d'Emma Kunz, que va créixer en una família de teixidors a la Suïssa rural, van ser descoberts després de la seva mort dins el món de l'art i van ser qualificats d'art brut. Però aquesta etiqueta no li fa justícia, perquè no era “una víctima d'ella mateixa”, com recorda Afschar. “Era molt conscient del que feia”, subratlla. Un altre dels fets que posa en relleu la comissària és que des dels anys 70 a Kunz i altres creadores se les està integrant en el món de l'art: “No és que hagi canviat el que van fer, sinó que ha canviat la nostra visió de l'art. Avui el concepte d'art és més ampli”.

“Tractar-les requereix que fem un exercici oblic d'historiografia. Això vol dir no continuar la línia de la historiografia d'Occident sinó fer un pas diferent; amb elles no podem continuar dient el que sempre hem dit, perquè en moltes ocasions elles no se senten ni les autores de les obres”, explica la historiadora Pilar Bonet, una de les principals estudioses de Josefa Tolrà i una de les in-

Concepte
L'etiqueta
d'art brut
no fa justícia
a l'obra
d'Emma Kunz

tegrants del grup pioner Visionary Women Art. Una de les etiquetes més comunes és que van ser pioneres de l'abstracció. “No van estar vinculades a cap escola, ni llenguatge artístic, ni acadèmia ni modes ni tendències, sinó a altres continguts com les simbologies”, diu Bonet.

Una altra artista i mediatra catalana, Eulàlia Valldosera (Vilafranca del Penedès, 1963), és un referent internacional amb intervencions com la que va fer a finals de gener per iniciativa d'Afora Focus Fundació Romea, *Acció fotònica* (*Viatge al*

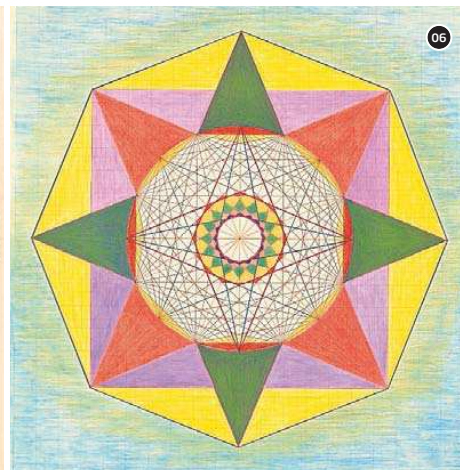
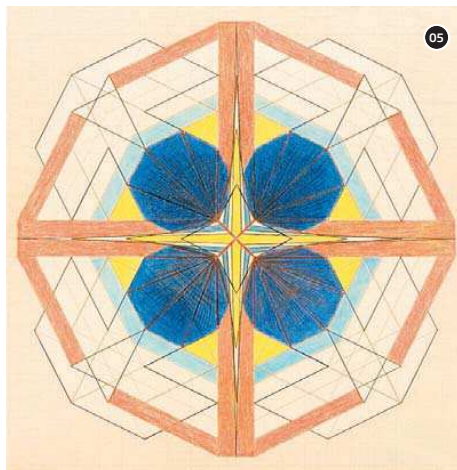
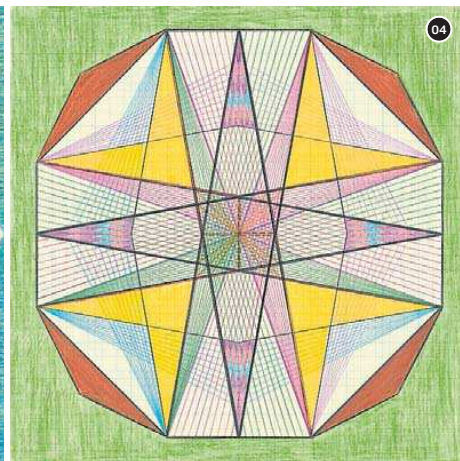
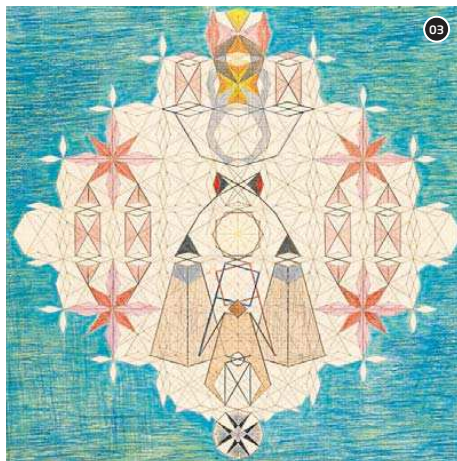
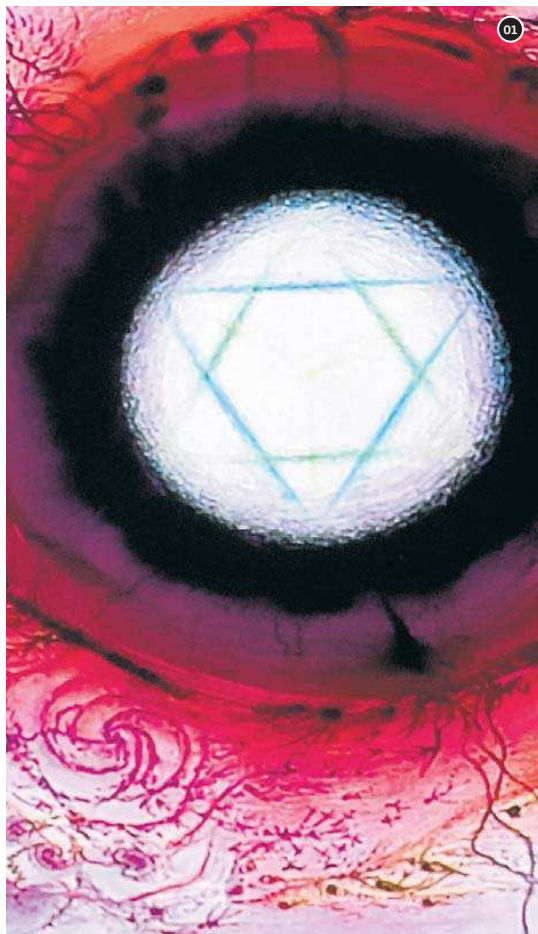

Emma Kunz. FUNDACIÓ EMMA KUNZ / TABAKALERA

Flors esclatants, cal·ligrafies secretes, dictats dels esperits i art visionari

Josefa Tolrà

Com explica Pilar Bonet, Josefa Tolrà (1880-1959) va veure com se li despertava el talent mediúmic després de perdre els seus dos fills. Entre els anys 1941 i 1959 va fer més d'un centenar de dibuixos que són “transcripcions dels dictats dels esperits”, escriu i il·lustra quaderns amb poemes, aforismes i reflexions i broda mantons de seda que no va comercialitzar mai. Deia que percebia l'aura de les persones i les ajudava com a sanadora.

paradís), durant la qual va desgranar un seguit de dibuixos amb els quals dona veu a la Terra en un moment en què un món vell està decaïent i al mateix temps se n'està engendrant un de nou. "El dibuix és una ampliació i una continuació de la meua obra escrita. És una obra, com s'ha vist en els últims treballs que he fet amb públic, que se'm dicta, mitjançant la meua capacitat de visió d'altres dimensions", diu Valldosera, que va emprendre aquest camí després de tancar un cicle de treball i centrar-se en el cos, el seu

vessant energètic i la Terra. "Ha sigut molt progressiu –explica–. Els dibuixos no són exactament el fruit de reproduir una visió, perquè la visió és molt complexa, sinó que deixo que la mà es mogui, entro en un estat de meditació, i una sèrie de partícules de llum comencen a conformar una primera forma i allà arrenco a dibuixar". En aquests dibuixos són cabdals la llum i el color. "Dibuixava i escrivia constantment i a partir del 2016 vaig començar a definir el sentit, el significat i l'ús medicinal que té cada color, cada

01. Eulàlia Valldosera al Teatre Romea.

PERE VIRGLI

02. Obra de Josefa Tolrà.

ASSOCIACIÓ JOSEFA TOLRÀ

03-06.

Dibuixos d'Emma Kunz.

FUNDACIÓ EMMA KUNZ / TABAKALERA

frequència de color, i la geometria, perquè el color i la geometria van junts", recorda. Per a Valldosera és essencial el concepte de "canal" per parlar del contacte interdimensional mitjançant la visió o l'escriptura, i la seva feina també inclou unes sessions de *Dibuix i energia*.

Incredulitat i subversió

Les vides i les obres d'aquestes dones, també de les anarquistes espiritualistes que van ser reprimides abans de la Guerra Civil, com recorda Valldosera, poden suscitar incredulitat,

però ara sembla més fort el seu potencial subversiu. Per això Valldosera defineix la seva feina com a "mística activista". "Ara més que mai s'està fent pales que la nostra civilització té una herència que s'ha de revisar: injustícies, guerres, del patriarcat, religions... Hi ha tot un sistema de creences que cal revisar per recuperar l'eix del poder personal mitjançant l'art –diu Valldosera–. L'art és un portal creatiu, tot ésser viu el pot fer servir i és la manera natural d'adecar-se a la totalitat".

"Crec que aquesta visió holística d'Emma Kunz i altres figures com ella ens ajuden a superar maneres de pensar que han quedat obsoletes perquè estan molt centrades en els humans. També hem de pensar com ens aproximem a la natura i als altres humans –diu Afschar–. Hem de fer una passa enrere de la visió occidental i patriarcal del món, busquem figures que puguin ser models de com pensar el món d'una altra manera, com també es pot trobar en les formes indígenes de producció de coneixement". "Només cal veure les notícies i el que ha passat en els últims anys per veure que estem en un moment de grans patologies socials, espirituals i econòmiques", diu Bonet.

Madge Gill

Madge Gill (1882-1961) va introduir-se en cercles espiritualistes després de tenir una vida molt dura: no va conèixer el pare, va viure en un orfenat on va patir maltractament i va perdre tres fills. "Com altres mèdiums, practica cal·ligrafies secretes i missatges indecifrables", va explicar Bonet a l'exposició del museu Es Baluard *Alma. Mèdiums i visionaries*. "Amb la seva creativitat troba el consol de l'ànima per a les múltiples desgràcies terrenals", diu Bonet.

Anna Zemánková

Nascuda a la regió històrica de Moràvia, Anna Zemánková (1908-1986) va començar a dibuixar quan tenia 52 anys, després de patir períodes de depressió i una diabetis que la va deixar sense poder caminar. Ho feia de matinada i se sentia canalitzada d'una energia magnètica invisible. Els seus dibuixos estan protagonitzats per unes flors i unes formes vegetals que recorden explosions. Més endavant, a finals dels anys 60, va començar a combinar el dibuix amb el brodat.

Agatha Wojciechowsky

El talent visionari d'Agatha Wojciechowsky (1896-1986) va ser molt prematur: el va descobrir quan tenia quatre anys. Instal·lada als Estats Units des del 1923, va portar una vida corrent fins que "va prendre contacte" amb l'esperit d'una nativa americana que la va induir a dibuixar. Això li va canviar la vida i al llarg dels anys la seva reputació com a mèdium "entre el món material i l'espiritual" i sanadora va anar en augment.